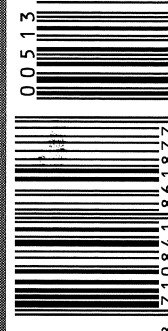

Ouders van nu

#5 / mei 2013 / adviesprijs € 4,75

Als je echt wilt weten hoe het zit

**Mama,
ik heb buikpijn**

Zo weet je wat er écht is

Hallo Baby!

Dag vriendinnen...

**Vrouw + kind
zkt leuke man**

Single moeder
gaat weer daten

Rijmen is leren

Verkleedpartijtje

Prinsen & prinsessen

En ook: wiegjes • zonnebrandcrèmes • hemdjcs en onderbroekjes

boek doet de koe

Nog een keer, nog een keer! Je kind kent de tekst van zijn favoriete boekje van binnen en van buiten. Waarom blijven rijmboeken zo veel beter hangen en wat kan je kind ervan leren?

Wie denkt aan kinderversjes, denkt aan Annie M.G. Schmidt. Als geen ander wist zij hoe leuk kinderen gedichten vinden. Dick Bruna schreef al zijn nijntjeboekjes op rijm en schrijvers als Joke van Leeuwen en Willem Wilmink maken prachtige kindergedichten. Hieronymus van Alphen deed dat zelfs al in de achttiende eeuw. Versjes zijn niet alleen grappig of mooi, ze hebben ook een belangrijke functie: je kind ontwikkelt er zijn taalgevoel mee.

Je pasgeboren baby kan nog niet rijmen, maar heeft al wel een beetje taalgevoel. Zijn taalontwikkeling begint in jouw baarmoeder, in het laatste trimester van de zwangerschap. Al dobberend in het vruchtwater luistert hij naar jouw stem en leert hij iets over de klanken van zijn moedertaal. 'Na de geboorte neemt deze ontwikkeling een spurt', zegt Nienke Dijkstra, zij is logopedist, taal-spraakpatholoog en onderzoeker aan de Radboud Universiteit. 'Een zuigeling heeft het vermogen om alle talen van de wereld te leren spreken. Zo kirt een Chinese baby op dezelfde manier als een Nederlandse of Spaanse zuigeling. Dit verandert doordat een kind wordt ondergedompeld in een bepaalde taal. Hij richt zich op de klanken die hij het meest om zich heen hoort. Deze geluiden gaat hij herkennen en op den duur imiteren.' Dit is een subtiel proces, en na zeven maanden is er al verschil te horen tussen het gebrabbel van een Limburgse en een Hollandse baby.

Je baby krijgt ook al snel in de smiezen dat woorden ergens voor staan: het woord 'poes' hoort bij dat knorrende beest dat kopjes geeft. En als mama het over 'badje' heeft, word hij in een emmer warm water gestopt. Vanaf zijn eerste levensjaar gaat hij die woorden ook benoemen en vanaf zijn tweede of zijn derde jaar maakt hij zelf zijn eerste rijmpjes.

Dijkstra: 'Als je kind begint te rijmen, is dat een teken dat hij al behoorlijk creatief met taal omgaat. Hij snapt dat woorden niet alleen een betekenis hebben, maar ook een bepaalde vorm waarmee je kunt spelen. Als je in plaats van de b in bos een m zegt, krijg je mos; en als je de s van soep vervangt door een p, krijg je poep.'

Voor je het weet, rijmt je kind vieze woorden en zit hij in de fase van de poep-en-plas-humor.

In dat simpele rijmpje staat voor je kind een schat aan informatie

Een rijmende dreumes of peuter slaat nog wel eens de plank mis, maar basisschoolkinderen zijn betere rijmers dan volwassenen, toonde bioloog en hersenonderzoeker Barbara Wagensveld van de Radboud Universiteit recentelijk aan. Voor haar onderzoek legde ze verschillende woordparen aan voorschoolse kinderen voor, aan kinderen in groep 3 en 5 en aan volwassenen. De woordparen konden op elkaar lijken (mes-mus), van elkaar verschillen (mus-bak) of rijmen (mus-kus). Wat bleek? Voorschoolse kinderen en volwassenen doen er langer over om te zien dat 'mat' niet rijmt op 'met', maar wel op 'gat'. Ook maken ze meer fouten dan de middelste groep. Kinderen die net hebben leren lezen, scoren het best. Wagensveld denkt dat dit komt doordat ze op die leeftijd veel oefenen met het hakken en plakken van woorden. >

Een leuk rijmpje kunnen maken is natuurlijk handig met sinterklaas, maar ook goed voor de taalontwikkeling van je kind. Amerikaanse wetenschappers toonden aan dat kinderen die goed zijn in het herkennen van rijm, ook sneller leren lezen, ongeacht hun intelligentie en achtergrond. Ook onderzoeker Barbara Wagensveld bevestigt dit. 'Als je kind naar een gedicht luistert, hoort hij hoe woorden en zinnen worden opgebouwd. Zijn woordenschat wordt groter en hij ervaart ritme en melodie. Ook begrijpt hij beter waar de klemtoon ligt en hoe woorden moeten worden uitgesproken. Zo krijgt hij spelenderwijs meer inzicht in zijn moedertaal. Misschien klinkt een rijmpje als: *Hé, wat is dat, riep nijn. Zou dat een zebra zijn?* jou heel simpel in de oren, maar voor je kind staat er een schat aan informatie in.'

Nog een kenmerk van een rijmpje: je kind kan het beter onthouden dan een gewone zin. Al in de middeleeuwen maakten ze daar gretig gebruik van. In die tijd konden maar weinig mensen lezen en schrijven. Het rijm en ritme van de verzen hielpen de verteller de verhalen te onthouden. Bijkomend voordeel was dat de voordracht een stuk aantrekkelijker werd; het publiek hing aan de lippen van de spreker. Dat rijm in het geheugen blijft hangen, blijkt wel uit het feit dat opa's en oma's gedichtjes die ze in de kleuterklas moesten leren, vaak nog steeds kunnen opzeggen: 'Jantje zag eens pruimen hangen.' Ook rijmende liedjes als 'Een, twee, drie

vier, hoedje van papier' of 'Berend Botje ging uit varen, met zijn scheepje naar Zuidlaren' zitten voor altijd in ons hoofd.

Ook je kind kan versjes vaak moeiteloos onthouden. Dat levert hem volgens Nienke Dijkstra veel op: 'Het geeft hem een bepaalde vorm van voorspelbaarheid. Je kind weet wat er gaat komen en kan de zin afmaken. Het is een vaste zet in zijn brein. Dat biedt structuur en veiligheid, wat weer belangrijke voorwaarden zijn voor het ontwikkelen van zelfvertrouwen.' Misschien word jij er een beetje simpel van als je peuter weer met hetzelfde rijmboekje komt aanzetten, maar herhaling is volgens Dijkstra juist goed. 'Natuurlijk moet je ook geregeld iets nieuws aanbieden, maar het is prima om een favoriet boekje vaker voor te lezen.' Nu weet je dus waar je het voor doet als je kind enthousiast roept dat hij 'nog een keer' wil.

Zelfvertrouwen

Naast al deze psychologische voordelen zou je bijna vergeten dat het voorlezen van gedichten, versjes en kinderroepzinnen ook gewoon heel leuk is. 'Eigenlijk is dat al reden genoeg om het vaak en veel te doen', zegt Susie Tallman, die cd's met kinderrijmpjes en kindermuziek samenstelt en muziekles geeft op de crèche. Steeds weer merkt ze wat voor opbeurend effect rijmende liedjes op kinderen hebben: 'Omdat ze het zo leuk vinden, zetten ze zich makkelijker over hun verlegenheid heen. Zelfs heel eenkennige

glas
jasdas

peuters kruipen uit hun schulp en zingen en dansen mee. Voor mijn ogen zie ik hun zelfvertrouwen groeien. De combinatie van rijm, woorden en melodie haalt het beste in kinderen naar boven.'

Wanneer kun je beginnen met het voorlezen van gedichten en prentenboeken op rijm? Is het ook interessant voor zuigelingen die nog geen woord begrijpen van wat je zegt? Dijkstra: 'Ja, waarom niet? Het is nooit verkeerd taal toe te voegen aan welke situatie dan ook. Je hoeft niet aan tafel te gaan zitten met de woorden: 'Nu gaan we taal leren'. Dat gaat spelenderwijs. Overal kun je taal gebruiken, of je nou boodschappen uitpakt of je kind aankleedt. Daar kun je ook rijmpjes bij maken. Je baby zal de woorden misschien nog niet begrijpen, maar kan wel de klanken gaan herkennen. Leuk voor zo'n kleintje om te ervaren.'

Nog een tip van Dijkstra: speel een rijmspelletje met je kind. Logopedisten en ontwikkelingspsychologen doen dat vaak om de rijmvaardigheid van kinderen te testen of te verbeteren. Verzamel hiervoor vier plaatjes: van een koek, muis, kok en een boek (of andere plaatjes met twee woorden die op elkaar rijmen en twee woorden die op elkaar lijken). Kijk dan met je kind wat er rijmt op koek: koek-muis, kok-koek of boek-koek. Hij zoekt de rijmwoorden bij elkaar en is intussen creatief met taal bezig. Dijkstra: 'Je kunt dit testje ook doen met dingen die je om je heen ziet. Wat rijmt er allemaal op glas? Jas, papa's das, plas, afwas, terras. Let ook eens op het onderscheid tussen begin- en eindrijm. Een glas-jas-das-rijtje is een voorbeeld van eindrijm. Bij beginrijm moet je kind zeggen welke woorden allemaal beginnen met bijvoorbeeld de m-klank: molenaar maal mij mijn meel; mijn moeder moet mikken maken, met melk, met meel.' Deze tongbreker is natuurlijk voor de echte taalwondertjes. ●

Dit leveren rijmpjes op:

- Rijmen stimuleert rekenen: kinderlandjes op rijm vergroten de 'spatiële vaardigheden', wat betekent dat je kind beter wordt in wetenschappelijk en in wiskundig redeneren (universiteit van Indiana).
- Rijmen als ritueel: rijmpjes kunnen generaties overbruggen, zegt Seth Lerer, professor humanistiek. Het lezen en genieten van rijmpjes is iets wat grootouders, ouders en kinderen met elkaar gemeen hebben. Opa en oma kennen de rijmpjes van vroeger, droegen ze over aan hun kinderen en geven ze nu weer door aan de volgende generatie (universiteit van San Diego).
- Rijmen maakt ruimdenkend: omdat je kind al rijmend zijn verbeelding moet gebruiken, wordt zijn fantasie geprikkeld (universiteit van Wisconsin).
- Als het rijmt, is het waar: de Amerikaanse psycholoog Matthew McGlone ontdekte dat zinnen die rijmen, vaker als geloofwaardig worden gezien. Hij legde proefpersonen zinnen voor en vroeg hoe aannemelijk ze deze vonden. Een boodschap in rijm werd eerder voor waar aangenomen dan een boodschap die niet rijmde. Niet alleen reclamemakers maken daar dankbaar gebruik van, ook je kind kun je er wat mee sturen. In jouw voordeel, natuurlijk: 'Ga op tijd naar bed, want dan heb je morgen nóg meer pret' of 'kinderen die de afwas doen, verdienen een hele dikke zoen!'

Leesvoer op rijm

- **Waar ik ben, Diet Groothuis, uitgeverij De Eenhoorn** Een bundel met gedichten die aansluiten op de belevingswereld van het kind. Ook leuk voor de allerkleinsten vanwege de vrolijke illustraties.
- **Wij zijn bijzonder, Ted van Lieshout, uitgeverij Leopold** Het is niet zo erg om

anders te zijn, is de boodschap van dit poëzieprentenboek. Met versjes die doen denken aan die van Annie M.G. Schmidt.

- **Ozo heppiejer, Joke van Leeuwen, uitgeverij Querido** Woordspelingen, prettig ritmisch rijm en speels vorm-gegeven poëzie. Deze vijfde druk staat er vol mee en is aangevuld met gloednieuwe gedichten.